

เทศน์เช้า วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม “ธรรมะเป็นอาหารของใจ” ถ้าใจมีธรรมนะ เราจะมีหลักมีเกณฑ์ แต่ถ้าใจเราไม่มีธรรม เวลาคนเสีย เด็กของเราเสีย นิสัยเสีย ถ้านิสัยเสียไป คุณติ เด็กใจแตก มันเป็นเรื่องของใจทั้งนั้น ถ้าเด็กของเราหัวใจดี หัวใจมั่นคง มันเป็นไปได้ ๒ ประเด็น

ประเด็นหนึ่ง คือ อำนาจวาสนาบารมีของเขา ถ้าธรรมจะบอกว่าจิตนิสัย เขาสร้างของเขามาดี ถ้าเขาสร้างของเขามาดี เวลาเขาเจอเหตุการณ์ที่วิกฤต ดูอย่างทางโลกก็จะบอกว่าเพราะสภาพแวดล้อมทำให้คนเสีย ไข่! มันมีส่วนสำหรับจิตใจของคนที่ไม่เข้มแข็ง ถ้าจิตใจเข้มแข็ง..

ในสมัยพุทธกาล มีนกแขกเต้า ๒ ตัว ตัวหนึ่งเวลาเกิดมาไปตกอยู่กับโจร โจรจะสอนอย่างไร เขาก็เป็นนกที่ตีได้ นันพูดถึงว่าจิตใจของเขาดี แต่ถ้าอีกตัวหนึ่งไปตกอยู่ในสิ่งที่ตีขนาดไหน ถ้าเขาจะเก้ เขาก็เก้ของเขา นันพูดถึงอาหารของใจนะ มันเป็น ๒ ประเด็น ประเด็นหนึ่ง คือ จิตนิสัยของเขา อีกประเด็นหนึ่งก็คือสภาวะการสั่งสอนของเรา

การอบรม การสั่งสอนนี้ทำให้คนดีได้ เพราะฉะนั้นเป็นคนดีได้ด้วยการฝึกฝน แต่การสั่งสอนการฝึกฝน ถ้าจิตนิสัยและสิ่งที่ตรงกัน สิ่งนั้นก็จะเป็นคุณงามความดีไปหมดเลย แต่ถ้าสิ่งที่มันขัดแย้งกัน ขัดแย้งเพราะเป็นเรื่องกรรมเก่า-กรรมใหม่ กรรมเก่าของเรามีนะ สิ่งที่เราเกิดขึ้นมานี้เกิดมาจากกรรม

เวลาที่มนุษย์เกิดมา คุณติ จิตนี้ไม่มีการเว้นวรรค จิตนี้ต้องเกิดตลอดเวลา มันจะหมุนไปตามวัฏฏะ แต่มันจะไปตกลงที่ไหนล่ะ การไปตกลงนะมันเป็นผลบุญผลกรรม สิ่งที่เป็นผลของวัฏฏะที่เกิดขึ้นมานี้ มันเป็นเรื่องของบุญของกรรม

แต่เรื่องปัจจุบันเราก็คงขึ้นมาแล้ว สิ่งต่างๆ ในเมื่อเกิดขึ้นมาในครอบครัวของเรา เกิดมาเป็นลูกเป็นหลานของเรา เกิดมาเป็นพ่อเป็นแม่ของเรา พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก เพราะพ่อแม่ให้ชีวิตมานะ ชีวิตนี้เราได้มาจากแม่ เวลาเราอยู่ในครรภ์ ๕ เดือน เวลาคลอดออกมา สมัยก่อนเลี้ยงด้วยนมแม่ เพราะนมแม่ก็ได้โอบ ได้กอด ได้รับความอบอุ่น ได้กินนมแม่ คือ ได้กินเลือดในอก ได้รับความอบอุ่นจากพ่อจากแม่มา สิ่งนี้มันมีความอบอุ่น

พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ในบ้านของลูก ถ้าเราตอบแทนบุญคุณด้วยการหาปัจจัยเครื่องอาศัย เราเลี้ยงดูพ่อแม่เป็นความกตัญญู กตเวทีทางโลก แต่ถ้าเป็นทางธรรมจะให้เป็นการกตัญญู กตเวที เราก็ตอบสนอง สิ่งที่เราตอบสนอง เราก็จะเห็นได้ แต่สิ่งที่เราตอบสนองด้วยการชักนำ ด้วยการดูแล เลี้ยงข้ามภพข้ามชาติ ถ้าเลี้ยงข้ามภพข้ามชาติ แล้วสิ่งที่ว่าเราตอบแทนบุญคุณ สิ่งนั้นคืออะไร มันคือทำดี มันคือการกระทำ มันก็คือกรรมดี

เราทำคุณงามความดี ในเนื้อหาสาระมันเป็นคุณงามความดีอีกแล้ว แต่ในการกระทำของเรา มันก็เป็นคุณงามความดีของเราด้วย แล้วมันเป็นบุญกุศลของเราด้วย สิ่งที่เป็นบุญกุศล เห็นไหม ยิ่งปีนนัดเดียวได้นก ๓-๔ ตัว แต่เวลาบางคนที่ไม่เข้าใจ จิตใจไม่เข้มแข็งมันจะอ่อนแอ พอจิตมันอ่อนแอ มันจะน้อยเนื้อต่ำใจ สิ่งนั้นก็เป็นการ เป็นภาระ

ถ้าเป็นภาระ มันก็เป็นภาระทั้งนั้น เวลาเราหายใจนี่ก็เป็นภาระ เวลาหายใจเข้า และหายใจออก แต่ถ้าหายใจออกแล้วไม่หายใจเข้า เราก็ตาย สิ่งที่เราดำรงชีวิตด้วยอาหารปัจจัยเครื่องอาศัย ปัจจัย ๔ เป็นเครื่องอาศัย พระก็ต้องมีปัจจัย ๔ ด้วยเหมือนกัน ปัจจัย ๔ เพื่อดำรงชีวิต ดำรงชีวิตไว้ทำไม ดำรงชีวิตไว้เพื่อแสวงหา เพื่อทำให้จิตใจนี้มันพ้นจากกิเลส พ้นจากการครอบงำ

จิตใจเราโดนครอบงำด้วยวิชา ด้วยความไม่รู้ในตัวของมันเอง คุณติ พลังงานที่มันมีความร้อน มันจะกลายตัวตลอดเวลา จิตเป็นธาตุรู้ที่มันกลายตัวตลอดเวลา ที่มันไม่รู้สึกรู้สีกตัวมันเอง แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตั้งสติ แล้วทำความสงบของใจเข้ามา

พอจิตสงบเข้ามานี้ มันจะรู้ด้วยตัวของมันเอง ถ้ารู้ตัวมันเอง มันจะไปแก้ไขตัวของมันเอง การแก้ไขตัวของมันเองนี้ จะเอาอะไรไปแก้ไข

ในปัจจุบันนี้ การแก้ไขก็ นั่นก็สักแต่ว่า ไม่ต้องทำสิ่งใดเลยก็เป็นพระอรหันต์ ถ้าเป็นอย่างนั้นได้นะภูเขาลากามันก็เป็นพระอรหันต์ไปหมดแล้ว สิ่งที่เป็นวัตถุธาตุที่ตั้งอยู่นี้ มันจะไปทำความเดือดร้อนให้ใคร

ดูสิ นำให้คุณประโยชน์กับเขาทั้งนั้น มันเป็นธาตุอันหนึ่ง ถ้ามันอยู่เฉยๆ แล้วเป็นพระอรหันต์นะ ไม่ต้องรู้สิ่งใดเลยเป็นพระอรหันต์นะ ธาตุมันก็เป็นพระอรหันต์ไปหมดแล้ว ธาตุ ๔ มันเป็นพระอรหันต์ได้ทั้งหมด แต่ธาตุมันเป็นพระอรหันต์ไม่ได้ เพราะธาตุไม่มีความรู้สึก ไม่มีการกระทำ ไม่มีสภาวะ มันเป็นสสารหนึ่งที่มีมันแปรสภาพมาเป็นอีกสสารหนึ่ง ที่เปลี่ยนของมันไป มันเป็นอนิจจัง

สิ่งนี้เป็นบุคคลาธิษฐานนะ เวลาครูบาอาจารย์ท่านเทศนาว่าการ ท่านก็เอารูปธรรมมาชี้นำพวกเรา ให้เราย้อนกลับมา ดูหนังดูละครแล้วย้อนกลับมาดูตัว

สิ่งนี้แปรสภาพจากภายนอก แต่สิ่งที่แปรสภาพจากภายใน หัวใจที่แปรสภาพ อารมณ์ความรู้สึกที่มีมันแปรสภาพอยู่นี้ แล้วมันแปรสภาพอยู่บนอะไร สิ่งต่างๆ เป็นผลของวิภวัญ เราเกิดในโลก เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม มีสถานะ ที่มีภพ มีชาติ มีที่อาศัยนะ

ความคิดนี้มันเกิดบนอะไร สิ่งทีรองรับความคิดไว้ ดูสิ กรรมเก่า ที่มีมันเบียดเบียน หัวใจของเรามา กรรมเก่าของแต่ละบุคคล มันบีบคั้นหัวใจมา ถ้ากรรมเก่าที่เป็นเวรเป็นกรรม มันจะเอาแต่ความทุกข์ยากมาให้ แต่ถ้าเป็นบุญกุศลมันก็เป็นความคิดเหมือนกัน นี่กรรมดี มันก็ส่งเสริมเชิดชูความรู้สึกความคิดของเราให้แหละ

มีคนมากถามว่า “เกิดมาทำไม.. เกิดมาเพื่ออะไร..” เห็นสังคมโลกเขาคิดคิดกันไป แล้วมันเกิดธรรมสังเวช มันหัดตัวเข้ามา

สิ่งที่มีค่าที่สุด คือ ความรู้สึกนะ ความสุข ความทุกข์ในหัวใจของเรามีค่าที่สุด บัจจัยเครื่องอาศัยมันเป็นแค่เครื่องอาศัยดำรงชีวิตนะ เราไปตื่นตื่นกับสิ่งที่ดำรงชีวิต แต่เราไม่มองชีวิต เราไปตื่นตื่นกับสิ่งที่ดำรงชีวิต แต่ชีวิตของเราละ เพราะมันมีสิ่งนั้นเราถึง

ดำรงชีวิตอยู่ได้ เพราะมีปัจจัยเครื่องอาศัย มันถึงดำรงชีวิตของมันอยู่ แล้วเราไปตื่นตื่นกับสิ่งที่ดำรงชีวิต แล้วเรามองข้ามชีวิตเราไป มองข้ามหัวใจและความรู้สึกเราไป

นี่ไง ถึงบอกว่า ไม่รับรู้สิ่งใดเลย มันเป็นสสาร มันเป็นสักแต่ว่า ทุกอย่างเป็นสักแต่ว่า เราไม่รับรู้มันก็จบ ไม่รับรู้มันก็กลับเข้าสู่สถานะเดิมของเขานะ ธาตุก็กลับสู่สถานะเดิมของเขา

ดูดี นำโดนความร้อนก็เป็นไอ.. เป็นหมอก.. เป็นเมฆ.. แล้วก็ตกกลับมา.. มันก็วนของมัน แล้วนี่ก็เหมือนกัน สรรพสิ่งมันก็วนไปตามสภาวะของมัน แล้วมันเป็นอะไรละ มันเหลืออะไร แล้วมันทำอะไร นี่ไงมันถึงว่าเป็น โลก โลกก็ปัญหา ปัญหาของโลก เอาโลก เอาตรรกะมาจับพระพุทธศาสนา เอาตรรกะมาศึกษาธรรมะ มันก็ได้เรื่องโลกๆ

แต่ถ้าเอาความจริงล่ะ เห็นไหม “ธรรมะ ! ธรรมเหนือโลก” เหนือโลกเพราะอะไร สิ่งต่างๆ ที่มันเป็นไป มันเป็นธรรมชาติของโลก เราถึงว่าธรรมะเหนือธรรมชาติไป เพราะธรรมชาติมันก็แปรปรวน แล้วธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติมันก็แปรปรวนของมันแปรปรวนแล้วมันได้อะไร ถ้าแปรปรวนนะ เราก็ศึกษา เราก็เข้าใจหมดแล้ว เดียวนี้วิทยาศาสตร์มันเจริญ เราเข้าใจแล้วไม่ตื่นตื่นสิ่งใดเลย

คนโบราณ เวลาฝนตกฟ้าร้อง เขาต้องกราบไหว้บูชาไฟบูชาภูเขา เพราะอะไร เพราะเขาไม่มีที่พึ่ง คนเราไม่มีที่พึ่งเพราะอะไร เดียวนี้เกิดมาเราพบพุทธศาสนา มีศาสนาเป็นที่พึ่ง ธรรมะ สัจธรรม มันเป็นของมันอย่างนั่นเอง แล้วเรามีอะไร ถ้าเรามีอะไร แล้วเราย้อนกลับมา

เวลาครูบาอาจารย์ท่านบอก “มองดูโลกนี้เป็นความว่าง มันทะเลลูกเขานะ” เราเคยมองแล้วสายตาของเราเคยทะเลลูกเขาไปไหม เคยทะเลสิ่งที่เป็นวัตถุที่ขวางสายตาเราไหม แต่เวลาจิตมันลงนะ มันทะเลไปหมด.. ทะลุไปหมด.. มันก็ยังมีกรรมหัจจรรย มีความพิเศษในตัวเอง

เห็นไหม “เขोजมองโลกนี้เป็นความว่าง” ที่เป็นสักแต่ว่า.. สักแต่ว่า..นี่ โลกนี้เป็นสักแต่ว่า แล้วกลับมาดอนไอ้คนเห็น ไอ้ผู้รู้สักแต่ว่า ไอ้คนที่รู้สักแต่ว่าเป็นใคร นั่นมันสักแต่ว่าเห็นไหม แล้วแม่นำก็ไหลไปตามธรรมชาติตามทางของมัน นำค้ำนำมันก็

ไหลลงทะเลไป แล้วเรารู้แล้ว มันก็สักแต่ว่า อ้าว ! แล้วมันจะเป็นอะไรล่ะ.. ก็เป็นทุกข์อยู่
นี่

แต่ถ้าเป็นธรรมะ ถ้าธรรมเหนือ โลก สิ่งนี้เป็นธรรมชาติ การเกิดและการตายก็เป็น
ธรรมชาติ กิเลสก็เป็นธรรมชาติอันหนึ่งนะ กุศล.. อกุศล เวลาว่าเป็นกุศล เป็นบุญกุศล
เราก็อยากได้ เราก็แสวงหา อกุศลความชั่วเราก็ไม่ต้องการ อกุศลก็เป็นธรรมชาติ เพียงแต่
เหรียญมันมี ๒ ด้าน มันจะพลิกไปชั่ว หรือพลิกไปดีเท่านั้นละ

ใจของเราเห็นใหม่ อุเบกขาเป็นธรรม.. อุเบกขาเป็นธรรม.. สักแต่ว่าเป็นธรรม..
เป็นธรรม.. เดียวมันจะเอียง เดียวมันจะไปตามความพอใจของตัว แล้วเราจะถอดถอนมัน
อย่างไร เราจะทำลายไอ้ตัวนี้อย่างไร นี่ใจ ที่ว่ามันเหนือจากความคาดหมาย เหนือจาก
ความรู้สึก เหนือจากความนึกคิด เหนือจากตรรกะ เหนือจากความรู้ทั้งหมด มันถึงเป็นโล
กุตตรปัญญา

ถ้าโลกุตตรปัญญา ปัญญาเหนือ โลก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้ธรรม
ขึ้นมาเสวยวิมุตติสุขนะ แล้ววางธรรมและวินัยไว้ให้เราได้ก้าวเดิน ให้เราได้ทำตาม พอ
ทำตาม..แล้วมันไม่ทำตาม.. มันทำตาม.. มันเอาความจำอันนั้นมาเป็นสมบัติของมัน แต่
มันไม่ได้ทำอะไรเลย มันไม่รู้อะไรเลย

มันเป็นวิชาการทางโลกนะ เวลาเราสอนเด็ก เราก็สอนทางวิชาการ แต่ทาง
วิชาการเขาศึกษาแล้ว เขาต้องไปทดสอบเป็นภาคปฏิบัติ ให้เป็นผลงานของเขาขึ้นมา

นี่เห็นไหม สาวก สาวกะ ถ้ามีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทฤษฎี “อริยสัจ
ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค” นี่เป็นอย่างไร แล้วอะไรเป็นมรรค เดียวนี้เป็นมรรคนะ
สัมมาอาชีวะนะ เราทำไม เราก็เลี้ยงชีพชอบ.. เลี้ยงชีพชอบ หมามันก็เลี้ยงชีพชอบ เขา
ให้อาหารมันๆ ก็กินตามธรรมชาติของมัน คนให้อาหารหมา หมาก็เลี้ยงชีพชอบ เลี้ยงชีพ
ชอบมันเลี้ยงอย่างไร สัมมาอาชีวะเลี้ยงชีพชอบนี้มันเลี้ยงปาก

แล้วเลี้ยงใจล่ะ เห็นไหม อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด นีวิญญาณอาหาร อาหาร
เป็นความรู้สึกของหัวใจ หัวใจมันกินอารมณ์ความรู้สึกนี้เป็นอาหาร หัวใจเฉยๆ เอมันที่
ไหน มีกายกับใจ กายกับใจก็จับไปสิ จับไปที่แขน กายกับใจมันอยู่ที่ไหน

แต่ถ้าจิตสงบเข้ามานะ มันตื่นตื่นในตัวมันเอง คุณก็ เด็กเวลาที่มันเกิดขึ้นมานี้ มันดิรน เวลาอู่มมัน เราพูดกับมันเข้าใจไหม.. แต่เด็กเวลาที่มันสงบตัวขึ้นมา มันมีความรู้สึกของมัน

“ผิดไหม”

“ผิดค่ะ”

“เสียใจไหม”

“เสียใจค่ะ” แล้วเวลาเกิดขึ้นมา มันดิรนของมัน มันต่อต้านเพื่อจะเอาตามใจมันก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง

ความคิดก็เหมือนกัน ความคิดเห็นใหม่ อย่างอารมณ์ความรู้สึก เวลาความคิดธรรมชาติคือพลังงาน คือตัวจิตที่ออกมาเสวยอารมณ์ความรู้สึก แล้วถ้ามันปล่อยความรู้สึกแล้วมันไปไหน นิมันเห็นของมัน มันชัดเจนของมัน

แม้แต่สมาธิ ถ้าคนได้สมาธิ ครูบาอาจารย์ท่านบอก “วุฒิกาวะ” ใจของคนรู้ได้แค่นั้น พุดได้แค่นั้น ถ้าใจของคนบอกว่ามรรคผลนิพพานเข้าใจถึงธรรมะทั้งหมด แต่สมาธิมันยังไม่รู้จัก

ไม่รู้จัก หมายถึงว่า ไม่รู้ว่าจิตสงบเป็นอย่างไร จิตสงบกับจิตไม่สงบต่างกันอย่างไร ว่างๆ ว่างๆ ว่างๆ นิมันเป็นตรรกะ มันเป็นคำพูดที่ใครก็พูดได้ ว่างๆ ว่างๆ นะ แต่ว่างๆ นะ อารมณ์ความรู้สึกว่างๆ ที่ตัวมันเป็นจิตเป็นอย่างไร

เพราะมันไม่รู้ มันถึงไม่รู้ที่เด็กที่มันต่อต้าน เด็กที่มันเกร เด็กที่มันดิรนเป็นอย่างไร เด็กที่มันสงบตัวแล้วมันเป็นอย่างไร จิตที่ออกไปเสวยอารมณ์ จิตที่มันคลุกเคล้าอยู่กับอารมณ์ จิตที่มันมีความรู้สึกอยู่ นิมันเป็นอย่างไร แล้วจิตที่มันปล่อยอารมณ์เข้ามาเป็นตัวมันเองนิมันเป็นอย่างไร

ถ้ามันเป็นนะ จะไม่พูดเลยว่าว่างๆ ว่างๆ หรือ ตัวจิตนี้... ธรรมชาติ สิ่งต่างๆ ธรรมะที่ลึกซึ้งในหัวใจเราจะออกมา คุณ สมัยพุทธกาลมีคนถามพระพุทธเจ้ามากกว่า

“นิพพานคืออะไร นิพพานเป็นอย่างไร ความรู้สึกมันเป็นอย่างไร” พระพุทธเจ้าพูดออกมาเป็นบุคคลาธิษฐาน คือเปรียบเทียบทั้งนั้น นิพพานเป็นอย่างนั้น.. เป็นอย่างนั้น..

ที่ออกมานี่ พยายามเปรียบเทียบ เปรียบเทียบจากใคร.. เปรียบเทียบจากคนที่รู้จริง พอเปรียบเทียบกับคนที่รู้จริง เราไปเอาสิ่งทีเปรียบเทียบเป็นวัตถุตัวอย่าง มาเป็นความจริง ว่านิพพานแล้วเป็นอย่างนั้น มันก็ว่ากันไป พูดแต่ปาก เห็นไหม

นี่เหมือนกัน มันรู้สึกได้ ถ้าแม้แต่ความสงบยังไม่เข้าใจ แม้แต่จิตสงบหรือไม่สงบ ยังพูดไม่เป็น ทีพูดมานั้นคิดหมด คิดเพราะอะไร คิดเพราะนั้นเป็นทางวิชาการ คิดนั้น เพราะเป็นชื่อ แต่ถ้าเป็นความจริงนะ สงบก็คืออย่างนี้ไง แล้วคนเป็นกับคนเป็นเขาฟังกัน เข้าใจ

ถ้าพื้นฐานตรงนี้มีนะ เหมือนกับเรามีสิทธิ มีสัญชาติไทย เรามีสิทธิตามกฎหมาย ในชาตินี้ ทีกฎหมายรองรับ ถ้าเราไม่ได้สัญชาติไทย เราเข้ามาเป็นบุคคลต่างด้าว เป็นบุคคลต่างชาติ จะไม่มีสิทธิตามกฎหมายนั้น

จิตถ้าไม่มีความสงบของใจ ไม่มีพื้นฐาน ไม่มีกรรมฐาน มรรคผลไม่มี ! มันจะไปเกิดที่ไหน มันเป็นคนต่างด้าว มันเป็นคนไม่มีสิทธิตามกฎหมายในสัญชาตินั้น จิตที่มันไม่มีความสงบ มันจะเอามรรคผลมาจากไหน ในเมื่อตัวจิตมันไม่มีสถานะ ไม่มีผู้รองรับ มันจะเอามรรคผลมาจากไหน มันจะเอาอะไรมาเป็นสมบัติของมัน ไม่มี !!

แต่ถ้าเรามีสัญชาติไทย ทำผิดหรือทำถูก ก็ลงโทษตามกฎหมาย เพราะเรามีสัญชาติไทย เราอยู่ใต้กฎหมายไทย นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา มันมีมรรคมีผลขึ้นมา มันจะได้รับผลของมัน ถ้าได้รับผลของมันเห็นไหม นี่คือการกระทำนะ

นี่พูดถึงว่า เราจะศึกษาธรรมะด้วยเหตุใด ถ้าเราจะศึกษาธรรมะเพื่อผลประโยชน์ของเรา เราไม่ได้ศึกษาธรรมะเพื่อมาเอาสถานะการยอมรับของโลกเขา เห็นไหม โลกธรรม ๘ ! มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ ใครจะสรรเสริญนินทา ใครจะยกย่องเราสุดขอบฟ้าเลยนะ แต่หัวใจของเรามันทุกข์ หัวใจของเราสงสัยก็คือสงสัยนะ

ถ้าหัวใจของเรา เราแก้ไขของเรา เขาจะเหยียบย่ำจนจมดินไป เขาจะเหยียบย่ำให้จมบาดาลไปเลย หัวใจเราก็ฟ่องแผ้ว มันไม่มีสิทธิ มันไม่ใช่การอยู่ที่การยกย่อง หรือการให้ค่าของทางโลกเขาหรอก มันเป็นปัจจัยตั้ง มันเป็นสันตสิทธินะ

แต่ครูบาอาจารย์ของเรา ท่านประพฤติปฏิบัติแล้วนี่ ท่านรู้อะไรของท่าน ด้วยความเมตตาเห็นไหม ครูบาอาจารย์ท่านบอกว่า “ท่านมีเมตตาในหัวใจของท่านมาก” ความเมตตาอันนั้น.. คือพวกเรานั้นเหมือนคนตาบอด เทียวตะครุบเงา แสงหาสิ่งที่ปรารถนาอยู่ แต่เทียวตะครุบแต่สิ่งที่ไม่สมความปรารถนา เวลาคนเขาปิดตาแล้วเล่นกีฬา ก็ไม่เห็นแล้วตกลงไหม

นี่ก็เหมือนกัน เวลาครูบาอาจารย์ของเรา ท่านเห็นเราตะครุบ พยายามแสวงหา มันเป็นเรื่องที่เราตะครุบ เหมือนคนตาบอดแสวงหาสิ่งที่เป็นการต้องการ แต่เป็นเหมือนคนตาบอดตะครุบ แล้วคนที่เขาเปิดตา คนที่เขาไม่หูตาสว่าง เขาเห็นแล้วนี่ นี่ไง ความเมตตาอันอยู่ตรงนี่ไง ความเมตตาพยายามจะบอก เห็นไหม ทั้งๆ ที่เราตาบอดนี่แหละ ท่านจะบอกให้ก้าวซ้าย ก้าวขวา หันซ้าย หันขวา เพื่อจะไม่ให้เข้าไปเจอสิ่งของที่ปรารถนา

แต่เราก็ดิ้นรนของเรา เพราะอะไร เพราะว่ายังคนอื่นบอกเรายังงง แต่ถ้าเราเข้าใจ เราพยายามฝึกฝนของเรา ตัวอย่างมันมีนะ ประสบการณ์ของใจมันมี สิ่งที่เป็นประสบการณ์ของเรา ก็จัญจัญ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาไปเทศน์กับปัญจวัคคีย์ “ถ้าเราไม่มีจัญจัญ สัจจัญ เราจะไปปฏิบัติตน” จิตไม่มีการกระทำ สมาธิก็ไม่เป็นสมาธิ หลักรของใจก็ไม่รู้จัก แต่มรรคผลนิพพานเป็น hobbies เลยนี่ มันเอามาจากไหน.. มันเอามาจากไหน.. มันไม่มีผู้มีสถานะรับรู้ความรู้สักอันนั้น มันเอามาจากไหน เอามาจากความจำ มันเอามาจากสิ่งที่พื้นเพื่อน สิ่งที่ไม่เป็นความจริง

ถ้าเป็นความจริงนะ เราต้องใจเย็น เราต้องทำตามข้อเท็จจริง จิตมันมีความทุกข์ของมัน เราต้องหาความสงบของมันให้ได้ ถ้ามีความสงบเห็นไหม ภาชนะที่คิดว่าอยู่ มันไม่มีสิ่งใดที่จะบรรจุในภาชนะนั้นได้เลย ถ้าภาชนะนั้นหงายขึ้นมา เราเปิดฝามัน แล้วเราบรรจุมัน นี่เราเปิดใจ เราแก้ไขเรา เราทำของเรา เพื่อประโยชน์กับเรา

สังคม.. โลก.. โลกธรรม.. เขาจะเป็นอย่างไรมันเรื่องของเขา แต่เรื่องของเราเราต้องเอาตัวเราเองให้รอด ถ้าเราเอาตัวเราให้รอดแล้วนะ ให้อธิบายเรื่องโลกธรรม ๘ เรื่องของสังคม เราจะชี้นำได้เลย แต่เขาจะเชื่อหรือไม่เชื่อ มันเป็นเรื่องเป็นกรรม.. เป็นกรรมเป็นกรรมนะ ในเมื่อกรรมเขาสร้างมาอย่างนั้น เขามีความยึดมั่นอย่างนั้น เขาเชื่ออย่างนั้น มันเป็นเรื่องบุญกรรม กี่สาธุ..

สาธุ เพราะอะไร เพราะมันเป็นความจริงอย่างนั้น อุเบกขาใจ พรหมวิหาร ๔ ในเมื่อมันเป็นอย่างนั้น เราจะเปลี่ยนก่อนหินให้เป็นเพชร มันเป็นไปได้ เพชรก็คือเพชร ! ก่อนหินก็คือก่อนหิน ! เราพยายามปรารถนาอยากให้อ่อนหินเป็นเพชร แล้วเอาอ่อนหินมาเก็บสะสมไว้จะให้อ่อนหินเป็นเพชร มันเป็นไปได้ ! นี่คือหินกับเพชร !!

ความรู้สึกรักของคน กิเลสของคน มันเป็นเรื่องของเขา มันเป็นเรื่องหรือเป็นหินก็ใจของเขา เราเพียงแต่คอยชี้บอกว่า “จริง” หรือ “ไม่จริง” ถ้าเขาเป็นเพชร เขาเจียรระไนของเขา มันก็เป็นเพชร.. ถ้ามันเป็นหิน มันเอามาขัดสีขนาดไหน มันก็เป็นหิน..

นี่คืออุเบกขาใจ วางใจใจ โลกเขาเป็นอย่างนี้ ไม่แบกโลก ไม่เอาโลกมาเป็นภาระ แต่เป็นผู้มีความเมตตาเป็นผู้ที่ชี้นำเพื่อประโยชน์กับสังคม เอวัง